

Di...
29/12

Serie No. 1257

BRATAJOEDA

INGKANG ANGGANTJAREN

R. Ng. KARTAPRADJA

BALÉ POESTAKA
BATAVIA-C.
1937.

*Wewenangipoen ingkang ngarang kaajoman mitoeroet
Angger ingkang kapatjak ing Staatsblad 1912 No. 600*

BEBOEKA.

Inkang saged mastani oetawi ngraosaken manawi serat: **Bratajoeda** poenika saé, poenika inggih namoeng tijang ingkang saged maos serat waoe, ngretos dateng basanipoen oetawi ngretos dateng sekaripoen.

Toemrap djaman samangké tijang ingkang ngretos kados makaten waoe nama langka, saja malih ngèneti kirang soe-mebaring tjarijos. Mila inggih boten anggoemoenaken manawi dereng badé ambikak serat **Bratajoeda** poenika kénging dipoen wastani boten wonten.

Balé Poestaka ngedalaken serat **Bratajoeda** gantjaran, tetilaranipoen R. Ng. Kartapradja, goeroe basa Djawi ing pamoelangan tjalon goeroe ing Soerakarta djaman kina, ingkang ladjeng ketjapaken dateng toewan C. F. Winter, poenika inggih mengkoe kadjeng kekalih :

1. njoemerepaken tijang kañah dateng isinipoen serat **Bratajoeda** ;
2. awit saking soemerep waoe ladjeng toewoeha kepénginipoen maos seratipoen ingkang bakoe.

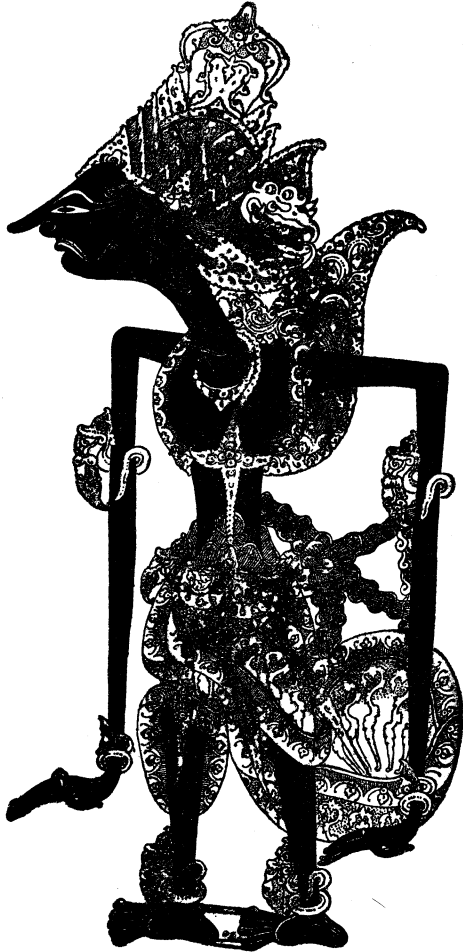
Moegi-moegi kadjengipoen Balé Poestaka ingkang kados makaten waoe angsala pambijantoenipoen para sepoeh, karsa meméngin para nénéman ingkang sampoen wantji, samangsa mranggoeli lelampahan oetawi tjetjrijosan ingkang wontenipoen ing seratipoen bakoe kaandaraken ngantos saé, mangka wontenipoen ing gantjaran namoeng katjekak, ladjeng ngandikaa makaten :

„Wah lah koewi ana ing lajangé bakoe tjritané betjik banget, mangkéné

Sarana lampah makaten, para nénéman boten namoeng badé wewah seserepanipoen ing bab tjarijos kémawon, nanging oegi badé toewoeh derengipoen marsoedi dateng basanipoen pijambak.

Moegi kaboela

BALÉ POESTAKA.

Ingang binobot ing boedi sarta linampahan sapitedahipoen, inggih namoeng sang praboe ing Dwarawati.

1. , PRABOE KRESNA DATENG NGASTINA, NGREMBAG PALIHAN NAGARI, BOTEN ANGSAL DAMEL.

Sang praboe Djajabaja ing Kaḍiri misoewoer kekah adilipoen. Prabawanipoen oepami kados paḍanging srengéngé ing mangsa katiga. Pandjenenganipoen kinèringan ing sesaming ratoe, awit saking kaprawiranipoen ing paprangan. Boten wonten nimbanggi. Para ratoe ingkang noenggil djaman akalijan praboe Djajabaja kaoepamèkaken remboelan, praboe Djajabaja ingkang minangka srengéngé, sorotipoen angoetjemaken paḍanging remboelan.

Praboe Djajabaja waoe kagoengan abdi djoeroe panganggit, anama Empoe Sedah, poenika kakarsakaken nganggit serat Bratajoeda, panganggitipoen kala ing taoen 1079. Wondéné ingkang katjarijosaken roemijin :

*
* *

Sang praboe Joedistira sasentananipoen sami kalempakan wonten ing nagari Wirata, sarta ambekta pradjoerit sadedamelipoen ing prang. Praboe Kresna ing Dwarawati sabalanipoen inggih wonten ing ngrikoe. Karsanipoen praboe Joedistira baḍé mangoen perang moendoet kagoenganipoen nagari ing Ngastina ingkang sapalih. Wondéning ingkang binobot ing boedi sarta linampahan sapitedahipoen ing prakawis ageng waoe, inggih namoeng sang praboe ing Dwarawati. Akatah para ratoe, pepakan wonten ing Wirata, ingkang sami roemodjong ing perang, amoerih kamoeljaning pedjah. Ing nagari Ngastina inggih katah para ratoe Djawi oetawi saking tanah Sabrang, sami kalempakan sabala saha dedameling perang, inggih soemedja ngoepados kamoeljaning pedjah.

Praboe Joedistira angandika doemateng praboe Kresna : „Kakang praboe, ingkang minangka panoentoen koela, koela baḍé aneḍa kagoengan koela nagari ing Ngastina ingkang sapalih ; poenika koela soemangga ingkang dados panggaliḥ oetawi pratikel sampéjan, amoerih prajoginipoen ingkang baḍé linampahan.”

Praboe Kresna amangsoeli pangandika : „Jèn makaten karsané jaji praboe, inggih boten wonten sajoginipoen kedjawi kagaliḥ wiloedjengipoen, amoerih loeloes saéning akekadang. Koela ingkang baḍé loemampah, aneḍa sapalihipoen nagari ing Ngastina.”

*
* *

Praboe Kresna ladjeng andawahaken paréntah, karsa tindak doemateng nagari ing Ngastina, badé amoendoet sapaalihing nagari. Anoenten bala sami dipoen oendangi, sang nata nitih rata, radèn Setyaki andèrèk.

Saking rikating rata, tindakipoen praboe Kresna sampoen doemoegi sadjawining kita. Boten antawis dangoe nagari ing Ngastina sampoen katingal. Sakañahing kalangenan oeroet margi ingkang dipoen ambah déning praboe Kresna, semoenipoen sami prihatos. Ébahipoen godonging oewit wringin, semoenipoen kados tijang djaler kasoésahan, boten dipoen timbangi tresnanipoen datang ingkang èstri. Poetjaking gapoera èmperipoen kados angadjeng-adjeng énggalé rawoehipoen praboe Kresna. Baoenipoen ing gapoera, kados badé njembah doemateng ingkang rawoeh. Epanging wit tjepaka sapinggiring margi, katempoeh ing angin, semoenipoen kados astanipoen dèwi Banowati, angawé-awé badé pitakèn datang praboe Kresna, poenapa radèn Djanaka andèrèk. Swaraning ratanipoen sang nata, sarta gebjaring sesotya rerengganipoen, kados anjaokeri sarta angoedjiwati ingkang pitakèn; wondéning saeripoen: „Si Djanaka ora miloe ngiring, isih kari ana ing Wirata; kadang-kadangé sidji ora ana kang miloe.”

Epang kanginan èmperipoen kados tijang méngo, boten kadoegi ing wangsoelan waoe; awit radèn Djanaka boten andèrèk datang nagari ing Ngastina, andjabel nagarinipoen.

Sekar-sekar ing margi èmperipoen kados badé rentah ing djorang. Wit-witan ingkang wonten pinggir margi katempoeh ing angin, godongipoen abosah-basih, semoenipoen kados tijang prihatos, déné Pandawa boten toemoet.

Tjoetjoer moengel menggah-menggah, semoenipoen kados tijang adjrih. Wonten sekar poedak rentah ing séla, semoenipoen prihatos, awit déning radèn Djanaka boten toemoet andèrèk.

Lawa goemandoel wonten ing epang, kebet-kebet kados toemoet sedih. Jèn sageda witjanten, wiraosipoen makaten: „Jagéné Pandoepoetra ora miloe rawoeh andjabel nagarané déwé?”

Sekar tandjoeng anggoelasah wonten ing margi, semoenipoen kados toemoet sedih. Brengengenging kombang ingkang ngoepados sekar, oetawi ingkang anoet oentoeking toja, kados anangis toemoet prihatos, déné sang Danandjaja boten andèrèkaken tindakipoen praboe Kresna.

Loemoet aking toemèplèk ing séla, semoenipoen kados tijang èstri kalenger, amargi kédanan sang Danandjaja.

Akañah kalangenan ing pinggir margi, oetawi pinggiring rawi ingkang angèmper-èmperi prihatos. Kapandjangen jèn katjarijosna sadaja.

* *

Tindakipoen praboe Kresna sampoen doemoegi ing Tegal Koeroe, anoenten wonten djawata sakawan teḍak, anama: Djanaka, Rama Parasoe, Kanwa sarta Narada, badé ambijantoni lampahipoen sang nata. Praboe Kresna kagèt mirsa wonten déwa aneḍaki, ladjeng mingser toemoet lenggah koesiripoen. Déwa sakawan sami lenggah salebeting rata. Sareng sang nata sampoen njembah, djawata sakawan angandika: „Sang nata, sampoen kasesa ing lampah, koela badé toemoet ing salampah andika.”

Anoenten rata dipoen rindikaken, samargi-margi sang praboe agineman kalijan déwa sakawan. Wondéning ingkang dipoen rembag, prajogining lampah, saha saéning kadadosanipoen ing prakawis.

* *

Sang praboe Soejoedana ing Ngastina sampoen midanget, bilih praboe Kresna sampoen doemoegi ing Tegal Koeroe. Ladjeng andawahaken paréntah, sakañahing leloeroeng andikakaken anggelari sindjang, andjog ing sitinggil, doemoegi korining kaḍaton ingkang djawi. Sarta para pinisepoeḥ kaḍawahan ametoek. Wondéning ingkang kapatah ametoek waoe: Bisma, Droena, Deḍtarata; poenika sami soeka ing batos, déné praboe Kresna ingkang loemampah badé andjabel nagari; anjipta jèn praboe Soejoedana amesti badé ngoeloengaken. Ananging praboe Soejoedana akalijan patih Sangkoeni sami kèwedan, awit praboe Kresna sampoen kalih-kalihing-ngatoenggil kalijan Pandawa. Anoenten Korawa sami ngalempak wonten salebeting kaḍaton.

* *

Lampahipoen praboe Kresna angantjik kikising nagari Ngastina. Ratanipoen karindikaken. Aramé swaranipoen tetijang ingkang sami ametoek, oetawi ingkang sami anonton. Tijang sanagari Ngastina ébah sadaja, saking kapénginipoen badé aningali praboe Kresna. Ageng-alit pating baleber; djedjel titip atimboen pinggiring margi; adjrih manawi kasèp ing langkoengipoen sang nata.

Inggang sami meŕoek waoe sampoen pepanggihan kalijan praboe Kresna, sang nata ladjeng dipoen atoeri loemebet doemateng kaŕaton. Wondéné para ratoe sampoen tata pinarak wonten salebeting kaŕaton. Praboe Salja inggih sampoen rawoeh, arja Widoera, adipati Ngawangga, Karpa, arja Sidoeredja, Joejoetsoeh, sami andèr wonten ngarsanipoen praboe Soejoedana. Anoen ten para pinisepoeh inggang kaoetoes meŕoek waoe sami dateng ngroemijini. Boten antawis dangoe praboe Kresna rawoeh, tedak saking rata kalijan djawata sakawan. Para Korawa sami ngadeg angoermati. Sang nata akalijan djawata sakawan dipoen atoeri pinarak dateng praboe Soejoedana. Para pinisepoeh koemroeboet inggang sami ambagèkaken. Anoenten pasegah soemaos. Pangan dikanipoen praboe Soejoedana : „Kakang praboe ing Dwarawati, soemangga koela atoeri dahar, minangka djedjampining sajah.”

Praboe Kresna amangsoeli : „Jaji praboe, sakalangoeng-langkoeng pamoendi koela. Pasegah pinanggih ing wingking, bilih padamelan sampoen rampoeng.”

Soejoedana ngandika malih : „Déné mawi wigih-wigih, kakang praboe, anampik pasegah koela.”

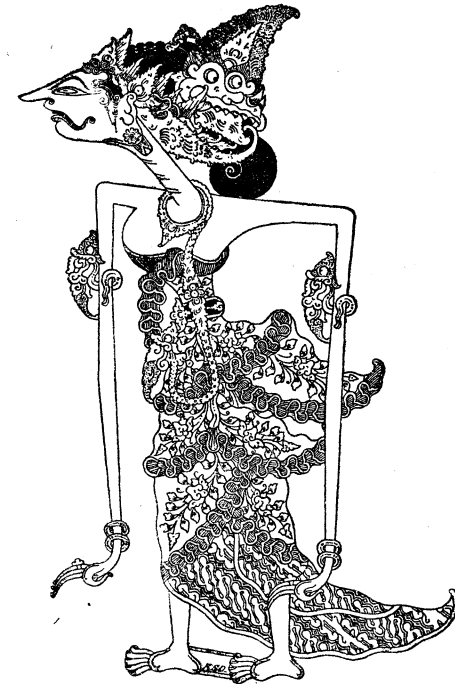
Kresna amangsoeli : „Gampil, jaji praboe, pinanggih ing wingking kémawon.”

Praboe Kresna soeka ing galih aningali para ratoe inggang sami pepakan wonten ing kaŕaton, oetawi para sepoeh inggang sami sowan. Anoen ten pamit ing praboe Soejoedana badé masanggrihan roemijin. Praboe Soejoedana amangsoeli : „Soemangga ing karsa, kakang praboe, ratoe bidjaksana ing sadjagat.”

Praboe Kresna amangsoeli : „Moegi-moegi jaji praboe amanggiha soeka, sijosa padamelan inggang koela lampahi, willoedjenga ing kadadosanipoen !”

Praboe Kresna sareng sampoen doemoegi ing djawi, matoer dateng djawata sakawan : „Koela badé masanggrihan roemijin. Béndjing-éndjing kémawon koela mratélakaken preloenipoen lampah koela miriki.”

Praboe Kresna andjoedjoeg panggénanipoen inggang bibi dèwi Koenti ; ladjeng anjoengkemi sampéjanipoen. Dèwi Koenti moewoen, tjiptaning galih prasasat kapanggih kalijan Pandawa. Toemoenten amratélakaken sekeling galih, bab prakawis inggang

Retna Banowati galak oelat, manis pamoe-
loe, dedeg sembada